

Про стан платіжного балансу

в I кварталі 2024 року

(за попередніми даними^{1,2} за методологією шостого видання Керівництва з платіжного балансу та міжнародної інвестиційної позиції)

Дефіцит поточного рахунку платіжного балансу в I кварталі 2024 року становив 3.2 млрд дол. США, або 7.9% від ВВП³ (за I квартал 2023 року 1.7 млрд дол. США, або 4.6% від ВВП). Дефіцит розширився за рахунок звуження профіциту первинних доходів та скорочення обсягів грантової допомоги від міжнародних партнерів. Зменшення дефіциту торгівлі товарами та послугами зумовлювалося насамперед зниженням витрат подорожуючих і короткострокових мігрантів.

Дефіцит поточного рахунку без урахування реінвестованих доходів та грантів від міжнародних партнерів становив 3.0 млрд дол. США, або 7.3% від ВВП (у I кварталі 2023 року 4.3 млрд дол. США, або 11.5% від ВВП).

Дефіцит зовнішньої торгівлі товарами та послугами в I кварталі 2024 року становив 7.0 млрд дол. США (у I кварталі 2023 року – 9.6 млрд дол. США).

Експорт та імпорт товарів⁴ перебували майже на рівні минулого року: експорт збільшився на 1.6%, імпорт зменшився на 1.0%. Порівняно з попереднім кварталом експорт товарів збільшився на 15.0%, а їх імпорт скоротився на 8.0%.

Експорт товарів у I кварталі 2024 року становив **10.0 млрд дол. США**. Найбільше зріс експорт **мінеральних продуктів** за рахунок руд – в 1.9 раза (до IV кварталу 2023 року зріс в 1.7 раза) та **металургійної продукції** – на 15.8% (до IV кварталу 2023 року зріс на 28.5%). Водночас скоротився експорт **продовольчих товарів** на 4.3% (до IV кварталу 2023 року зріс на 11.6% за рахунок збільшення експорту зернових культур в 1.4 раза внаслідок роботи морського коридору): суттєве зменшення експорту **зернових** (на 16.3%) та **насіння олійних** (на 8.9%) було лише частково компенсоване зростанням експорту **продуктів харчової промисловості** (на 23.2%), **олії** (на 4.2%) та **м'яса** (на 19.5%). Також скорочення експорту спостерігалось за всіма іншими товарними групами, зокрема:

деревиною та виробами з неї	– на 15.8% (+9.7% до IV'2023);
продукцією машинобудування	– на 12.8% (-7.3% до IV'2023);
продукцією хімічної промисловості	– на 3.9% (-5.4% до IV'2023);

¹ Відповідно до Закону України від 03 березня 2022 року № 2115-IX “Про захист інтересів суб’єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни” частина інформації, що потрібна для складання платіжного балансу, не збирається. Оцінка платіжного балансу за I квартал 2024 року здійснена на підставі наявної інформації та уточнюватиметься після отримання додаткових даних.

² Усі дані з платіжного балансу наведені без урахування тимчасово окупованої російською федерацією території України.

³ У розрахунках використано попередні дані ВВП за власними оцінками Національного банку України.

⁴ Усі зміни показників у процентному відношенні наведено порівняно з показниками відповідного періоду минулого року, якщо не зазначено інше.

промислових товарів – на 8.1% (+6.2% до IV'2023).

У географічному розрізі за I квартал 2024 року скорочення експорту до країн ЄС (на 380 млн дол. США, або 6.3%, його частка зменшилася з 60.9% до 56.1%) та Азії (на 55 млн дол. США, або 2.0%, частка скоротилася з 27.8% до 26.9%) було повністю компенсоване зростанням експорту до країн Африки (на 448 млн дол. США, або у 2.2 раза, частка в експорті збільшилася з 3.6% до 8.1%) та Америки (на 103 млн дол. США, або 48.3%, частка зросла з 2.2% до 3.2%). Також незначно збільшився експорт до країн СНД – на 26 млн дол. США, або 6.8%, частка зросла з 3.9% до 4.1%.

Імпорт товарів становив 15.6 млрд дол. США. Зменшення енергетичного імпорту на 46.6% (на 16.6% порівняно з попереднім кварталом) унаслідок суттєвого скорочення імпорту природного газу та нафтопродуктів було майже компенсоване зростанням неенергетичного імпорту, на 13.4% (порівняно з попереднім кварталом скоротився на 6.6%), зокрема за групами:

продукції машинобудування	– на 22.6% (-10.0% до IV'023);
продукції хімічної промисловості	– на 7.4% (+11.4% до IV'2023);
металургійної продукції	– на 30.0% (-7.5% до IV'2023);
продовольчих товарів	– на 8.7% (+2.0% до IV'2023);
деревини та виробів з неї	– на 16.3% (+8.6% до IV'2023);
промислових виробів	– на 1.5% (-2.6% до IV'2023).

У географічному розрізі найбільше зріс імпорт з країн Азії (на 505 млн дол. США, або на 10.5%, їх частка збільшилася з 30.4% до 33.9%). Також зріс імпорт з Америки (на 96 млн дол. США, або на 10.2%, частка зросла з 6.0% до 6.6%), Африки (на 94 млн дол. США, або в 1.7 раза, частка збільшилася з 0.8% до 1.4%) та країн ЄС (на 80 млн дол. США, або 1.1%, частка зросла з 47.3% до 48.2%). Водночас скоротився імпорт з країн СНД (на 125 млн дол. США, або 39.9%, частка зменшилася з 2.0% до 1.2%).

Дефіцит торгівлі послугами скоротився до 1.4 млрд дол. США (порівняно з 3.7 млрд дол. США в I кварталі 2023 року) унаслідок як суттєвого зменшення імпорту послуг (на 26.8%), так і збільшення їх експорту (на 6.2%). Головним чинником скорочення імпорту послуг було зменшення витрат⁵ подорожуючих і короткострокових мігрантів (на 33.4%, до 3.7 млрд дол. США). Також скоротився імпорт державних послуг (на 46.1%) та телекомунікаційних і комп'ютерних послуг (на 9.3%). Водночас зріс імпорт транспортних послуг (на 7.3% за рахунок залізничного транспорту), інших ділових послуг (на 20.5%, насамперед за рахунок рекламних та маркетингових послуг) та плати за використання інтелектуальної власності (на 28.4%). Експорт послуг збільшився за рахунок транспортних послуг (на 18.5% за рахунок майже всіх видів транспорту), інших ділових послуг (на 11.7% за рахунок професійних та консультаційних послуг в галузі управління), витрат осіб, які подорожують Україною (на 25.8%), фінансових послуг (на 41.7%), а також послуг із ремонту та технічного обслуговування (у 1.9 раза). Натомість зменшився експорт телекомунікаційних та

⁵ Оцінка витрат українців за кордоном ґрунтується на даних про розрахунки платіжними картками за кордоном, даних ООН та прикордонної служби про кількість осіб, які виїхали за кордон через війну.

комп'ютерних послуг (на 5.0%, знижується шостий квартал поспіль) та державних послуг (на 8.2%).

Профіцит балансу первинних доходів збузвився до **0.4 млрд дол. США** (1.4 млрд дол. США в I кварталі 2023 року): на тлі зменшення надходжень за статтею “оплата праці” (на 21.2%) зросли обсяги виплачених доходів від інвестицій (на 24.2%). Реінвестовані доходи становили 1.3 млрд дол. США (1.1 млрд дол. США у I кварталі 2023 року).

Профіцит балансу вторинних доходів зменшився до **3.4 млрд дол. США** (у I кварталі 2023 року він становив 6.5 млрд дол. США), що зумовлювалося нижчими обсягами наданої Україні грантової допомоги⁶ від міжнародних партнерів (1.1 млрд дол. США порівняно з 3.7 млрд дол. США в I кварталі 2023 році), а також технічної та гуманітарної допомоги (0.8 млрд дол. США порівняно з 1.4 млрд дол. США в I кварталі 2023 році).

Обсяги приватних грошових переказів, що надходили в Україну, становили 2.6 млрд дол. США⁷, скоротившись порівняно з I кварталом 2023 року на 8.5%. Потік переказів через офіційні канали був на рівні минулого року (зменшився всього на 0.9%): інші приватні перекази зросли на 9.9%, тоді як обсяги заробітної плати, яку українці отримували з-за кордону, скоротилися на 11.9%. Надходження грошових переказів через неформальні канали зменшилися на 16.0%.

Чисте запозичення від зовнішнього світу в I кварталі 2024 року (сумарне сальдо поточного рахунку та рахунку операцій з капіталом) **становило 3.2 млрд дол. США** (у I кварталі 2023 року – 1.7 млрд дол. США).

У I кварталі 2024 року чистий приплив за фінансовим рахунком становив **6.4 млрд дол. США**: суттєвий приплив до державного сектору був на чверть нівельований відпливом із приватного сектору (у I кварталі 2023 року чистий приплив за фінансовим рахунком становив 5.6 млрд дол. США).

Чистий приплив коштів до державного сектору становив 8.3 млрд дол. США (у I кварталі 2023 – 7.1 млрд дол. США) і зумовлювався чистим залученням позик від міжнародних партнерів на відповідну суму.

Чистий приплив за прямими іноземними інвестиціями становив 1.9 млрд дол. США (у I кварталі 2023 року – 1.1 млрд дол. США) і сформувався за рахунок:

реінвестування доходів на 1.3 млрд дол. США (у I кварталі 2023 року реінвестування доходів становило 1.1 млрд дол. США);

чистого залучення за борговими інструментами в 646 млн дол. США, з них 59 млн дол. США між сестринськими підприємствами (у I кварталі 2023 року 71 млн дол. США, з них між сестринськими підприємствами – 37 млн дол. США);

⁶ Грантова допомога, отримана в I кварталі 2024 року, спрямовуватиметься на відшкодування видатків держбюджету для забезпечення виплат співробітникам служб першого реагування (ДСНС), виплат ВПО, пенсійних виплат, оплати праці надавачів медичних послуг, що надають послуги за програмою медичних гарантій.

⁷ Загальні обсяги переказів уточнюватимуться на підставі даних дзеркальної статистики окремих країн, що надходять пізніше оприлюднення даних платіжного балансу.

інвестицій в акціонерний капітал (крім реінвестування доходів) у 120 млн дол. США (у I кварталі 2023 року – 128 млн дол. США).

Чисте збільшення зовнішньої позиції банківської системи за операціями з портфельними та іншими інвестиціями становило 716 млн дол. США (у I кварталі 2023 року – 1.9 млрд дол. США) і сформувалося за рахунок різноспрямованих факторів:

чистого збільшення зовнішньої позиції за статтею “валюта та депозити” на суму 774 млн дол. США (у I кварталі 2023 року чисте зростання становило 1.3 млрд дол. США);

чистого погашення за єврооблігаціями на суму 53 млн дол. США (у I кварталі 2023 року погашення становили 96 млн дол. США);

чистого продажу цінних паперів нерезидентів на суму 187 млн дол. США (у I кварталі 2023 року чиста купівля становила 334 млн дол. США).

Чисте збільшення зовнішньої позиції реального сектору (без урахування прямих іноземних інвестицій) становило 3.2 млрд дол. США (у I кварталі 2023 року – 1.6 млрд дол. США): зростання обсягів готівкової валюти поза банками на 4.1 млрд дол. США (у I кварталі 2023 року – на 3.3 млрд дол. США) було частково нівельовано чистим зменшенням зовнішньої позиції за торговими кредитами на 1.0 млрд дол. США (у I кварталі 2023 року – на 2.0 млрд дол. США).

У цілому **відплив із приватного сектору (разом із помилками та упущеннями) становив 1.9 млрд дол. США** (у I кварталі 2023 року – 1.5 млрд дол. США).

Платіжний баланс у I кварталі 2024 року зведено з профіцитом у 3.1 млрд дол. США (у I кварталі 2023 року 3.9 млрд дол. США). Надходження від МВФ у межах **Інструменту швидкого фінансування RFI становило 881 млн дол. США**, водночас погашення зобов'язань у поточному кварталі становило **855 млн дол. США** (у I кварталі 2023 року чисте погашення перед МВФ становило 773 млн дол. США).

Міжнародні резерви на кінець I кварталу 2024 року становили 43.8 млрд дол. США, що забезпечує фінансування імпорту майбутнього періоду протягом 5.7 місяця.